

**SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY IM. KAWALERÓW ORDERU UŚMIECHU
W TANOWIE**

PROGRAM WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY ROK SZKOLNY 2021/2022

Opracowanie: E. Klaus, D. Łączny – Październik, E. Piotrowska, B. Krzywicka, A. Chmiel

„Dziecko chce być dobre. Jeśli nie umie – naucz. Jeśli nie wie – wytłumacz. Jeśli nie może – pomóż.”

Janusz Korczak

Niniejszy program wychowawczo - profilaktyczny opracowano na podstawie:

1. Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59, Dz.U. z 2019 r. poz. 1078, Dz.U. z 2020 r. poz. 910).
2. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356).
3. Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309)
4. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartej w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 2017, poz. 1117).
5. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomani (Dz.U. z 2015 r. poz. 1249, Dz.U. 2020 poz. 1449).
6. Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz.U. 2020 poz. 1302)
7. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r. poz.1154).
8. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych umysłowo oraz niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 r. poz.1113).
9. Konwencji o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. - Dz. U. z 23 grudnia 1991 r. Nr 120, poz. 526

10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2020 poz. 1386)
11. Wytyczne MEiN, MZ i GIS dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych obowiązujące od 1.09.2021 z dn.2.08.2021r.
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 17 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (DZ.U.2021r. poz.15250)
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 1533).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. poz. 1534).

PODSTAWOWE KIERUNKI POLITYKI OŚWIATOWEJ PAŃSTWA na rok 2021/2022 odnoszące się do naszej placówki

Podstawowe kierunki na rok szkolny 2021/2022, czyli działania priorytetowe:

1. Wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny, m.in. przez właściwą organizację zajęć edukacyjnych wychowanie do życia w rodzinie oraz realizację zadań programu wychowawczo-profilaktycznego.
2. Wychowanie do wrażliwości na prawdę i dobro; kształtowanie właściwych postaw szlachetności, zaangażowania społecznego i dbałości o zdrowie.
3. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu edukacji klasycznej, wprowadzenia w dziedzictwo cywilizacyjne Europy, edukacji patriotycznej, nauczania historii oraz poznawania polskiej kultury, w tym osiągnięć duchowych i materialnych; szersze i przemyślane wykorzystanie w tym względzie m.in. wycieczek edukacyjnych.
4. Podnoszenie jakości edukacji poprzez działania uwzględniające zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów, zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, szczególnie w sytuacji kryzysowej wywołanej pandemią COVID-19 w celu zapewnienia dodatkowej opieki i pomocy, wzmacniającej pozytywny klimat szkoły oraz poczucie bezpieczeństwa; roztropne korzystanie w procesie kształcenia z narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne.
5. Wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności – rozwój umiejętności zawodowych w edukacji formalnej i pozaformalnej, w tym uczeniu się dorosłych.
6. Wzmocnienie edukacji ekologicznej w szkołach; rozwijanie postawy odpowiedzialności za środowisko naturalne.

DEFINICJA WYCHOWANIA I PROFILAKTYKI

Mówiąc o profilaktyce i wychowaniu w kontekście pedagogiki specjalnej mamy na myśli tworzenie odpowiednich warunków edukacyjnych i wychowawczych, zmierzających do zapobiegania różnym zjawiskom mogącym prowadzić do ograniczenia sprawności organizmu lub jego dysfunkcji (Dykcik, 1998). W pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną wychowanie staje się równoważne z nauczaniem, a w niektórych momentach nawet ważniejsze niż zdobycie przez uczniów określonych wiadomości.

Wychowanie jest to proces wspomagania dziecka w rozwoju, ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w pięciu obszarach: intelektualnym, fizycznym, psychicznym, społecznym i duchowym. Celem wychowania realizowanego w placówce jest uczeń/wychowanek dojrzały na miarę swoich możliwości z uwzględnieniem fazy rozwojowej, w której się znajduje. Cel ten osiągnąć jest w drodze działań wychowawczych, gdzie wychowanie należy rozumieć jako proces wspierania ucznia/wychowanka w rozwoju.

Profilaktykę należy rozumieć jako interwencję wzmacniającą, korygującą i uzupełniającą wychowanie. Jest to proces wspomagania człowieka, w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidowanie czynników, które blokują prawidłowy rozwój i zaburzają zdrowy styl życia.

ZASADY WYCHOWANIA

W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO – WYCHOWAWCZYM IM. KAWALERÓW ORDERU UŚMIECHU W TANOWIE

Podstawową zasadą, na której oparto system wychowawczo - profilaktyczny w SOSW im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Tanowie, jest akceptacja ucznia z niepełnosprawnością intelektualną jako pełnowartościowego człowieka. Praca wychowawcza nauczycieli i wychowawców opiera się na następujących zasadach szczegółowych, których przestrzeganie tworzy właściwy klimat wychowawczy całego, szeroko rozumianego procesu edukacji:

1. Zaakceptowanie ucznia wraz z jego ograniczeniami. Traktowanie wychowanka jako podmiotu wychowania i uwzględnianie jego całokształtu jego możliwości, ograniczeń, potrzeb i oczekiwań, liczenie się z jego zdaniem i szanowanie jego praw, zwłaszcza prawa do rozwoju we własnym tempie oraz pomaganie mu w dokonywaniu przez niego wyborów.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa osobistego, a także ochrony zdrowia psychicznego i fizycznego uczniów.
3. Tworzenie warunków niezbędnych dla wszechstronnego rozwoju każdego ucznia, do rozwijania indywidualnych zainteresowań i uzdolnień.
4. Przygotowanie uczniów i wychowanków do samodzielnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości psychofizycznych.
5. Działania profilaktyczne uzupełniają oddziaływania wychowawcze. Zapewnienie spójnej organizacji wszelkich działań i zajęć prowadzonych w klasach i grupach wychowawczych.
6. Właściwa organizacja procesu wychowawczego. Analizowanie podejmowanych działań wychowawczych i wynikających z nich zmian w funkcjonowaniu dziecka. Przestrzeganie zasady systematyczności i konsekwencji we wszelkich podjętych działaniach jako warunku prawidłowego przebiegu procesu wychowania.

7. Głównym partnerem w pracy z wychowankiem jest rodzina. Rodzice uczestniczą w realizacji programu – wychowawczego, a oddziaływania domu, szkoły, internatu i środowiska społecznego są skoordynowane. Uwzględnianie potrzeb, możliwości i oczekiwań tych osób, tak by nie czuły się przeciążone i aby nie prowadziło to do działań sprzecznych z przyjętym modelem wychowania. Podejmowanie działań obiektywnie realnych i akceptowanych przez rodzinę dziecka.
8. Wdrażanie uczniów do życia społecznego. Podejmowanie działań w oparciu o powszechnie uznane w naszej kulturze zasady etyczne, takie jak: uczciwość, poszanowanie dla własnej i cudzej godności oraz dla dóbr materialnych i kształtowanie u wychowanków stosownie do ich możliwości rozwojowych postaw takich jak: odpowiedzialność, obowiązkowość, prawdomówność, szczerowość, niesienie pomocy potrzebującym, koleżeństwo.

Wzmocnienie wychowawczej roli szkoły wymaga opracowania wielu dokumentów uwzględniających kierunki oddziaływań szkoły. Jednym z takich dokumentów jest program wychowawczo – profilaktyczny. Opisuje on w sposób całościowy wszystkie treści o charakterze wychowawczym i profilaktycznym. Oddziaływania wychowawcze opracowane są dla uczniów Szkoły Podstawowej oraz Szkoły Przystosowanej do Pracy i realizowane będą podczas wszystkich zajęć szkolnych oraz w grupach wychowawczych w ramach pracy Ośrodka. Program wychowawczo-profilaktyczny przeznaczony jest do realizacji przez wszystkich wychowawców i nauczycieli we współpracy z psychologiem, pedagogiem, logopedą, pielęgniarką szkolną i pozostałymi pracownikami ośrodka, w zależności od stanu zasobów, potrzeb klasy i grup wychowawczych. oraz przy współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

Szkoła i nauczyciele stają się ogniwem wspierającym i uzupełniającym rodzinę w dziedzinie wychowania. Pedagodzy w bezpośrednim kontakcie rozwijają wśród uczniów postawy sprzyjające dobremu funkcjonowaniu w rodzinie. Dlatego też niniejszy program wychowawczo – profilaktyczny zakłada realizację zadań wspierających rodziców w realizacji ról rodzicielskich. Kierunek działań wychowawczych musi być zgodny z wolą rodziców i kierunkami polityki oświatowej MEN jakie zostały przedstawione powyżej. Realizacja Programu wychowawczo –

profilaktycznego zgodnie z jego założeniami ma doprowadzić do aktywnego rozwoju wszystkich sfer osobowości ucznia i umożliwić mu osiągnięcie szeroko rozumianego sukcesu. Zaspokajając jego potrzeby, nauczyciele i wychowawcy kształtują samodzielne myślenie, budują wzajemne zaufanie, uczą otwartości na drugiego człowieka, wskazują jak radzić sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi, wprowadzają normy sprzyjające postawom etycznym, zdrowemu stylowi życia, wypracowują sposoby radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, dostarczają wiedzy o dobrym i zdrowym życiu, dają osobiste wsparcie.

CELE WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNE

Cele i kierunki oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych realizowane są w toku:

- Codziennych zajęć dydaktycznych i wychowawczych w oparciu o indywidualne programy edukacyjno - terapeutyczne oraz ramowe rozkłady programowe dla klas i grup wychowawczych, a także podczas wszelkich uroczystości wynikających z Ośrodkowego kalendarza imprez.
- Działań informacyjno - edukacyjnych skierowanych na kształtowanie postaw, wartości i umiejętności prozdrowotnych, poprzez skuteczne wykorzystanie programów profilaktycznych i udziału w konkursach profilaktycznych.
- Działań alternatywnych polegających na organizowaniu zajęć sportowych, artystycznych, pozalekcyjnych, społecznych, wolontaryjnych, wdrażających uczniów do aktywnego i twórczego trybu życia.
- Działań interwencyjnych, gwarantujących pomoc: pracy indywidualnej z dzieckiem i rodziną, interwencje wychowawcze w szkole i domu rodzinnym dziecka, wsparcie pedagogiczno – psychologiczne, organizowanie zajęć wspierających rozwój i korzystanie z pomocy specjalistów.
- Działań dotyczących profilaktyki w okresie występowania pandemii wirusa COVID – 19.

I. Cele ogólne:

1. Wszechstronny rozwój osobowości wychowanka (rozwój fizyczny, emocjonalny i intelektualny, społeczny i duchowy) uwzględniający jego potrzeby i możliwości psychofizyczne, środowiskowe i kulturowe;
2. Rozwijanie dziecka niepełnosprawnego intelektualnie poprzez budowanie jego tożsamości, rozwijanie autonomii i poczucia godności, wdrażanie go do funkcjonowania społecznego oraz do rozumienia i przestrzegania norm społecznych a w szczególności wyposażenie go w takie umiejętności i wiadomości, które pozwolą mu na korzystanie – na miarę indywidualnych możliwości z jego wolności i praw człowieka, a także pozwolą mu na postrzeganie siebie, jako niezależnej osoby.
3. Stworzenie warunków bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego wychowanków na terenie ośrodka oraz promowanie zdrowego stylu życia;

II. Cele szczegółowe:

1. Uczeń porozumiewa się z otoczeniem w najpełniejszy sposób, werbalnie lub pozawerbalnie z wykorzystaniem znanych sposobów porozumiewania się (także wspomagających i alternatywnych metod komunikacji).
2. Uczeń rozumie na miarę swoich możliwości otaczające go zjawiska społeczne i przyrodnicze;
3. Uczeń jest maksymalnie w stosunku do swoich możliwości samodzielny w zakresie codziennego funkcjonowania, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, samoobsługi, przemieszczania się.

4. Uczeń uczestniczy w różnych formach życia społecznego na równi z innymi członkami danej zbiorowości, znając i przestrzegając ogólnie przyjęte normy współżycia, zachowując prawo do swojej indywidualności.
5. Uczeń posiada rzeczywisty obraz samego siebie w oparciu o pozytywne poczucie własnej wartości oraz umiejętność dostrzegania swoich mocnych i słabych stron. Ma poczucie godności własnej i w stosownych do swoich możliwości granicach może decydować o sobie.
6. Potrafi współpracować z innymi.
7. Dbą o własne zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych osób.
8. Prawidłowo i bezpiecznie korzysta z technologii informacyjno-komunikacyjnej.
9. Uczeń jest kreatywny, realizuje swoje zainteresowania i uzdolnienia.
10. Uczeń bezpiecznie wypoczywa i organizuje sobie czas wolny przez podejmowanie różnych form aktywności.
11. Uczeń jest przygotowany do podejmowania decyzji w zakresie wyboru celowej aktywności po zakończeniu edukacji (w tym w warsztacie terapii zajęciowej, środowiskowym domu samopomocy, zakładzie aktywności zawodowej, zakładzie pracy chronionej, na otwartym rynku pracy), w zależności od indywidualnych predyspozycji, możliwości i ograniczeń;
12. Uczeń zna swoje prawa i obowiązki, korzysta – na miarę indywidualnych możliwości – z jego wolności i praw człowieka.
13. Uczeń zna i stosuje zasady bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych.
14. Uczeń posiada wiedzę o szkodliwości spożywania napojów alkoholowych, palenia papierosów i stosowania środków odurzających w tym dopalaczy.
15. Uczeń przyjmuje właściwą postawę w sytuacjach takich jak: agresja i przemoc, wagary, wyłudzenie, kradzież, wykroczenia i przestępstwa.
16. Efektywna współpraca z rodzicami w zakresie rozwiązywania zgłaszanych problemów dot. wychowania.

17. Uczeń zna i stosuje zasady prowadzenia zdrowego stylu życia, przestrzega podstawowych zasad higieny, w tym np. częstego mycia rąk z użyciem ciepłej wody i mydła, zasłania nos i usta podczas kaszlu i kichania oraz zachowuje dystans społeczny.
18. Uczeń okazuje szacunek rodzicom, nauczycielom i wychowawcom, kolegom i osobom starszym.
19. Wychowanek szanuje tradycje rodzinne, szkolne, regionalne, państwowe i religijne.
20. Wychowanek docenia piękno przyrody, jest odpowiedzialny za środowisko i swoje najbliższe otoczenie.

III . Metody realizacji celów:

Za podstawową metodę wpajania wychowankom pożądaných sposobów postępowania uznaje się ukazywanie wartości poprzez własne postawy nauczycieli i wychowawców, jako niewerbalną metodę oddziaływania wychowawczego. Prezentowany program został stworzony na podstawie ewaluacji działań wychowawczych i profilaktycznych odbywających się w poprzednim roku szkolnym.

- praktycznego działania,
- imprezy szkolne propagujące tradycję, kulturę i sztukę oraz symbolikę narodową - organizowane zgodnie z obowiązującą procedurą COVID-19,
- wychowanie przez pracę,
- indywidualna praca z uczniem,
- treningi umiejętności,
- system wzmocnień pozytywnych,
- pogadanki i dyskusje,
- konkursy wiedzy i umiejętności
- warsztaty profilaktyczne
- gry i zabawy,

- symulacje,
- różne formy terapii np. terapia behawioralna, arteterapia, hortiterapia, dogoterapia itd.
- techniki relaksacyjne,
- metody komunikacji pozawerbalnej np. Makaton, piktogramy, komunikatory,
- projekty edukacyjne profilaktyczne i promujący zdrowy styl życia,
- eksperymenty i innowacje pedagogiczne,
- pedagogizacja rodziców, warsztaty dla rodziców,
- szkolenia personelu w zakresie wykorzystywania przestrzeni cyfrowej,
- nauczanie zdalne uczniów z wykorzystywaniem dostępnych w przestrzeni internetowej komunikatorów.

KIERUNKI ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNYCH:

Należy pamiętać, że specyfika nauczania i wychowania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną polega na działaniu całościowym, zintegrowanym, opartym na wielozmysłowym poznawaniu otaczającego świata – na każdym etapie edukacyjnym.

WSPOMAGANIE PRZEZ SZKOŁĘ WYCHOWAWCZEJ ROLI RODZINY

ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
<p>1. Budowanie współpracy między szkołą a rodziną.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie systemu rodzinnego i środowiska, w którym przebywa uczeń. Prowadzenie rozmów, prowadzenie korespondencji, zbieranie informacji dotyczących funkcjonowania ucznia w środowisku domowym od rodziców lub prawnych opiekunów. 2. Kształtowanie tożsamości ucznia jako członka rodziny: <ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie rozumienia ról rodzinnych i umiejętności funkcjonowania wg zasad panujących w rodzinie, – rozwijanie umiejętności dbania o relacje rodzinne i porządek w domu, – poznawanie otoczenia domu i uczenie się korzystania z tego otoczenia, – uświadamianie konieczności troszczenia się o zwierzęta domowe. 3. Przeprowadzanie z rodzicami rozmów indywidualnych na temat potrzeb i postępów ucznia. 4. Kierowanie osób potrzebujących do odpowiednich instytucji pomocowych. 5. Współpraca z: ośrodkami pomocy społecznej, sądem rodzinnym, służbą kuratorską. 6. Uświadomienie rodzicom konieczności włączania się do procesu edukacyjnego uczniów. 7. Rozwijanie wśród rodziców świadomości znaczenia rodziny w życiu człowieka oraz jej potrzeb i praw. 8. Kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji rodzinnych oraz rozbudzanie potrzeby ich kultywowania. 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog rodzice</p>	<p>społeczna emocjonalna duchowa</p>

	9. Pedagogizacja rodziców zgodnie z obowiązującymi rozporządzeniami MEiN oraz zagadnieniami zgłaszanymi przez rodziców.		
WYCHOWANIE DO WRAŻLIWOŚCI NA PRAWDĘ I DOBRO I DBAŁOŚĆ O ZDROWIE			
ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
1. Integracja uczniów ze środowiskiem szkolnym.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznawanie i przypomnienie uczniom podstawowych dokumentów takich jak regulaminy i obowiązujące procedury postępowania: <ul style="list-style-type: none"> – praw i obowiązków ucznia, – wychowanka grup wychowawczych, – Statutu Ośrodka, – WSO. 2. Poznawanie najbliższego otoczenia oraz zapoznanie z personelem Ośrodka przez nowoprzybyłych uczniów. 3. Integracja uczniów w zespole klasowym i grupie wychowawczej poprzez wzajemne poznawanie się i umacnianie więzi koleżeńskich. 	nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pracownicy ośrodka	społeczna emocjonalna
2. Budowanie pozytywnych relacji koleżeńskich, zapobieganie agresji rówieśniczej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie umiejętności prawidłowego nawiązywania relacji koleżeńskich, przyjacielskich. 2. Uczenie prawidłowej komunikacji i zrozumienia pomiędzy uczniami poprzez słuchanie i mówienie oraz liczenie się z odczuciami innych osób. 3. Kształtowanie umiejętności komunikowania, okazywania i kontrolowania emocji. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania stanów emocjonalnych 	nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pracownicy ośrodka	społeczna emocjonalna

	<p>u siebie i innych osób.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Reagowanie w sytuacjach trudnych emocjonalnie, konfliktowych i niebezpiecznych. 5. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych. 6. Wykorzystanie procedur regulujących sposoby reagowania na trudne sytuacje między uczniami. 7. Rozwijanie umiejętności zachowania dystansu społecznego. 		
<p>3. Rozwijanie wrażliwości moralnej i zachowań sprzyjających samodzielności i odpowiedzialności.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie klimatu wzajemnego poszanowania i tolerancji w kontaktach międzyludzkich. 2. Kształtowanie umiejętności współdziałania i przestrzegania norm współżycia w grupie społecznej. 3. Kształtowanie umiejętności akceptacji samego siebie oraz innych osób. 4. Rozpoznawanie i wyrażanie własnych emocji. 5. Kształtowanie właściwych postaw sprzyjających rozwiązywaniu konfliktów i niwelujących zachowania agresywne wśród uczniów. 6. Sumienne pełnienie obowiązków klasowych, grupowych. 7. Systematyczne doskonalenie nawyków kulturalnego zachowania się w Ośrodku i poza nim poprzez: 8. Rozwijanie umiejętności zachowania się w miejscach użyteczności publicznej, podczas spożywania posiłków, 9. Wdrażanie i utrwalanie umiejętności utrzymania porządku wokół siebie w klasie, grupie wychowawczej lub podczas wyjazdu. 10. Kształtowanie umiejętności oceny własnego postępowania jako zgodnego lub niezgodnego z normami społecznymi. 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog</p>	<p>społeczna emocjonalna duchowa</p>

<p>4. Kształtowanie umiejętności prowadzenia zdrowego stylu życia oraz promowanie go.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie nawyków zdrowego żywienia. Wpajanie zasad racjonalnego i prawidłowego odżywiania się. 2. Stosownie wszystkich zasad zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wytycznych MZ, GIS i procedurami opracowanymi na potrzeby naszego Ośrodka. 3. Uczucie rozpoznawania daty ważności produktów oraz higieny przygotowywania i spożywania posiłków. 4. Spotkania warsztatowe w ramach „Akademii Zdrowia”. 5. Współpraca z pielęgniarką w zakresie profilaktyki zdrowotnej dotyczącej higieny osobistej oraz sygnalizowania stanu samopoczucia - określanie doświadczanego dyskomfortu lub miejsca dolegliwości bólowych. 6. Promowanie zachowań prozdrowotnych uczniów poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – dbanie o schludny wygląd zewnętrzny, – higienę np. mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd., – utrwalanie zasad higieny podczas zachorowania, – rozumienie znaczenia snu oraz odpoczynku, – rozumienie konieczności przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp. – rozpoznawanie oznak zdrowia i choroby. – rozwijanie samodzielności w zakresie higieny osobistej. 7. Kształtowanie umiejętności aktywnego spędzania czasu wolnego z zachowaniem wszelkich obowiązujących w czasie pandemii zasad. 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pielęgniarka szkolna</p>	<p>fizyczna intelektualna społeczna emocjonalna</p>
---	---	--	---

EDUKACJA PATRYOTYCZNA, POZNANIE HISTORII I POLSKIEJ KULTURY

ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
1. Kształtowanie postaw społecznych i patriotycznych. Wychowanie do wartości.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie poczucia przynależności do kraju, regionu, narodu. 2. Kształtowanie postawy szacunku do symboli narodowych (flaga, godło, hymn, bohaterów narodowych), religijnych, szkolnych (sztandar, patron, hymn). 3. Organizacja i udział w uroczystościach upamiętniających różne wydarzenia z zachowaniem dystansu społecznego i procedury COVID-19. 4. Kształtowanie szacunku do polskiej tradycji i kultury. 5. Budzenie patriotyzmu lokalnego, ukazywanie walorów regionu ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń historycznych i tradycji. 6. Tworzenie i pielęgnowanie tradycji szkoły poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – kultywowanie ceremoniału szkolnego, – organizowanie imprez klasowych, grupowych i ośrodkowych z zachowaniem obowiązujących zaleceń. 	nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog	intelektualna społeczna emocjonalna duchowa

DZIAŁANIA UWZGLĘDNIAJĄCE ZRÓŻNICOWANE POTRZEBY ROZWOJOWE I EDUKACYJNE WSZYSTKICH UCZNIÓW, ZAPEWNIENIE WSPARCIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEGO

ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
1. Rozwijanie odpowiedzialności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i kolegów. 2. Przypomnienie podstawowych zasad BHP i p. poż. obowiązujących 	nauczyciele wychowawcy	intelektualna społeczna

za bezpieczeństwo.	<p>w pracowniach i na terenie Ośrodka.</p> <p>3. Organizacja alarmów przeciwpożarowych.</p> <p>4. Rozwijanie wiedzy i umiejętności w zakresie organizowania pierwszej pomocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzystanie z ważnych numerów alarmowych, – wołanie innych ludzi na pomoc, – udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej. 	psycholog pedagog	
2. Bezpieczeństwo wychowanków w Ośrodku i poza nim.	<p>1. Rozwijanie umiejętności dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ze strony innych osób i środków chemicznych.</p> <p>2. Doskonalenie umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych):</p> <ul style="list-style-type: none"> – uczenie się właściwego zachowania w relacjach z innymi ludźmi, zwłaszcza wynikających z procedur COVID-19. – uczenie się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji, – uczenie się prawidłowego zachowywania się w ruchu miejskim, w terenie , po zmroku, – uczenie się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach, – poznanie i dróg ewakuacyjnej i jej oznakowania, – prawidłowe reagowanie na polecenia nauczyciela. <p>3. Rozwijanie świadomości zagrożeń związanych z cyberprzestrzenią. Ograniczanie wpływu mediów na zachowanie uczniów.</p> <p>4. Kształtowania prawidłowych zachowań w sytuacjach niebezpiecznych takich jak: burze, pożar, atak terrorystyczny, korzystanie z drogi, konieczność udzielenia pierwszej pomocy, korzystanie z kąpielni, zabaw podczas</p>	nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pracownicy ośrodka policja, straż pożarna, straż miejska, żołnierz ratownik medyczny lekarz	intelektualna społeczna emocjonalna

	wypoczynku letniego, zimowego i świątecznego itp.		
<p>3. Zapobieganie podejmowania przez wychowanków zachowań ryzykownych typu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – palenie tytoniu, – używanie alkoholu, – używanie środków psychoaktywnych w tym dopalaczy, nadużywanie leków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpowszechnianie wśród uczniów i rodziców wiedzy na temat zagrożeń wynikających z używania środków chemicznych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – prezentacje filmów edukacyjnych, – zajęcia warsztatowe, pogadanki, prelekcje. 2. Kształtowanie nawyków przeciwstawiania się zagrożeniom (nikotynizm, alkoholizm, narkomania, dopalacze i inne substancje psychoaktywne) poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – ukazywanie wpływu środków odurzających na życie i zdrowie człowieka i społeczeństwa, – naukę umiejętności odmawiania. 3. Organizacja działań w ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia oraz związanych z Światowym Dniem bez Nikotyny. 4. Współpraca z instytucjami zajmującymi się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień. 5. Współpraca z Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną. 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog</p>	<p>fizyczna intelektualna społeczna emocjonalna</p>
<p>4. Wspieranie indywidualnego rozwoju ucznia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie zainteresowań i predyspozycji uczniów nowoprzybyłych do Ośrodka. 2. Wspieranie rozwoju ucznia poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – indywidualne podejście do każdego wychowanka, – wdrażanie do samodzielnego wykonywania czynności dnia codziennego i rozwijanie umiejętności samodzielnego jedzenia ubierania się i samoobsługi – stwarzanie warunków do rozwijania umiejętności i prezentacji uzdolnień 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pracownicy ośrodka</p>	<p>intelektualna społeczna emocjonalna</p>

	<p>na forum klasy, szkoły oraz środowiska lokalnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację dodatkowych zajęć, konkursów oraz imprez klasowych, – szkolnych, – prezentację osiągnięć uczniów. <p>3. Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie zasobu słownictwa i doskonalenie rozwoju mowy, – uczenie prowadzenia dialogu i wyrażania własnego zdania, – uczenie zdobywania informacji, zadawania pytań, – uczenie przekazywania informacji oraz wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach, – uczenie się budowania komunikatów wieloelementowych, – wdrażanie do komunikowania się z zastosowaniem wspomagających alternatywnych metod komunikacji, – wdrażanie do stosowania form grzecznościowych, – uczenie komponowania prostych tekstów takich jak podanie, ogłoszenie, zaproszenie itp. <p>4. Rozwijanie kompetencji czytelniczych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie działalności biblioteki szkolnej, – głośne czytanie dzieciom, – organizacja zajęć i imprez związanych z propagowaniem czytelnictwa – Realizację programów własnych nauczycieli i innowacji pedagogicznych związanych z czytelnictwem. <p>5. Rozwijanie kompetencji posługiwania się technologią informacyjno - komunikacyjną poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> – umożliwianie dostępu urządzeń elektronicznych oraz do przestrzeni 		
--	---	--	--

	<p>internetowej,</p> <p>– wdrażanie do respektowania granic bezpiecznego zachowania się w cyber-przestrzeni.</p> <p>6. Współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną.</p>		
--	---	--	--

ROZWÓJ UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH I ZARADNOŚCI W ŻYCIU DOROSŁYM

ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
<p>1. Kształtowanie prawidłowej postawy uczniów wobec pracy, w aspekcie motywacji, kompetencji i zaangażowania w pracę.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaznajamianie z możliwościami podjęcia pracy w zakładach aktywizacji zawodowej dla niepełnosprawnych oraz uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej. Rozwijanie odpowiednich kompetencji do wykonywania tej pracy. 2. Tworzenie warunków do zapoznania się z różnymi rodzajami stanowisk pracy, z różnymi czynnościami pracy oraz organizowanie wizyt studyjnych w zakładach pracy. 3. Nawiązywanie kontaktu z lokalnymi ośrodkami wsparcia oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną i instytucjami promującymi aktywizację społeczną i zawodową tych osób. 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog</p>	<p>intelektualna społeczna emocjonalna</p>

<p>2. Bezpieczeństwo korzystania z urządzeń technicznych.</p>	<p>5. Rozwijania umiejętności posługiwania się i korzystania z zaawansowanych urządzeń technicznych i elektronicznych zgodnie z ich przeznaczeniem.</p> <p>6. Wdrażanie do korzystania z odzieży ochronnej i innych elementów chroniących.</p> <p>7. Nauka bezpiecznego obsługiwanie urządzeń RTV i AGD ułatwiających życie codzienne (radio, telewizja, odkurzacz, suszarka do włosów, kuchnia mikrofalowa, zmywarka, pralka korzystanie z kalkulatora itp.).</p> <p>8. Nauka korzystania z karty płatniczej i bankomatu.</p>	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog pracownicy ośrodka</p>	<p>fizyczna intelektualna społeczna</p>
<p>3. Zapobieganie nieprawidłowym zachowaniom podczas korzystania z technologii informacyjno – komunikacyjnej.</p>	<p>1. Uświadamianie uczniom i rodzicom zagrożeń płynących z korzystania z technologii informacyjno – komunikacyjnej.</p> <p>2. Uświadamianie konsekwencji umieszczania w przestrzeni internetowej swojego wizerunku oraz danych osobowych.</p> <p>3. Wdrażanie do przestrzegania etykiety oraz regulaminów korzystania z portali społecznościowych.</p> <p>4. Wdrażanie do zachowania bezpieczeństwa przy korzystaniu z sieci internetowej, zwracanie uwagi na wirusy, nieodpowiednie treści, niebezpieczne wiadomości, wyłudzenie danych poufnych, fałszywe sklepy, osoby poznane w sieci, hejt.</p> <p>5. Kształtowanie umiejętności obsługiwanie komputera zgodnie z jego przeznaczeniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uczenie się i doskonalenie obsługiwanie komputera – korzystanie ze standardowych i specjalistycznych urządzeń peryferyjnych i programów; – uczenie się rysowania i malowania na ekranie z wykorzystaniem 	<p>nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog</p>	<p>intelektualna społeczna emocjonalna</p>

	<p>podstawowych funkcji przybornika edytora graficznego (np. Paint);</p> <ul style="list-style-type: none"> – uczenie się tworzenia prostych pism użytkowych (np. listów, ogłoszeń, podań) z wykorzystaniem edytora (np. Word lub edytory piktogramów); – uczenie się obsługi prostych gier edukacyjnych; – uczenie się korzystania z przeglądarek internetowych; – uczenie się obsługi skrzynki pocztowej – wysyłanie i odbieranie e-maili. 		
EDUKACJA EKOLOGICZNA			
ZADANIA	TREŚCI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SFERY ROZWOJU
1. Kształtowanie postaw proekologicznych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie wiedzy nt. fauny i flory w regionie i na terenie Polski: <ul style="list-style-type: none"> – zwierzęta i rośliny chronione. 2. Wyrabianie właściwego stosunku do otaczającej przyrody poprzez bezpieczne korzystanie z różnych form wypoczynku na łonie natury (las, jezioro, morze, góry). 3. Budzenie wrażliwości ekologicznej i ukazywanie geograficznych walorów regionu oraz otaczającej przyrody: <ul style="list-style-type: none"> – wycieczki, – rajdy, – spacery. 4. Wyrabianie odpowiedzialności za tereny zielone wokół Ośrodka: <ul style="list-style-type: none"> – opieka nad przydzielonymi terenami zielonymi, – opieka nad ścieżką ekologiczną. 5. Korzystanie z hortiterapii – sensoryczna ścieżka ekologiczna. 	nauczyciele wychowawcy psycholog pedagog	intelektualna społeczna emocjonalna

	<p>6. Kształtowanie postaw proekologicznych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział w akcjach ekologicznych, – segregację śmieci, – zbiórkę materiałów wtórnych. <p>7. Współpraca z instytucjami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Koło Łowieckie „Jeleń”, – Lasy Państwowe, – Nadleśnictwo Trzebież. <p>8. Wykorzystywanie dostępnych naturalnych darów natury do zajęć terapeutycznych, manualnych, plastycznych.</p> <p>9. Właściwe gospodarowanie czasem wolnym :</p> <ul style="list-style-type: none"> – spędzanie czasu w kontakcie z naturą, – uprawianie sportów na świeżym powietrzu, – rozwijanie zainteresowań i pasji związanych z ekologią (koła zainteresowań, warsztaty hobbistyczne). 		
--	--	--	--

SPODZIEWANE EFEKTY / SYLWETKA ABSOLWENTA

Uczeń w wyniku oddziaływań wychowawczych:

<ul style="list-style-type: none"> • Prawidłowo funkcjonuje w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym. • Troszczy się o dobre imię swojej rodziny, rozumie pełnią 	<ul style="list-style-type: none"> • Dbą o zdrowie i prowadzi higieniczny tryb życia. • Postępuje zgodnie z przepisami i wprowadzonymi procedurami bezpieczeństwa w czasie pandemii.
---	--

<p>w niej rolę i docenia jej wartość.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrafi współdziałać w grupie, współpracuje z rówieśnikami. • Zna i potrafi zastosować się do obowiązujących norm społecznych. • Prezentuje postawę szacunku do tradycji, symboli narodowych i religijnych. • Identyfikuje swoją przynależność narodową. • Posiada podstawową wiedzę o historii i kulturze naszego kraju. • Odróżnia dobro od zła w oparciu o ogólnie przyjęty system wartości. • Przestrzega zasad kulturalnego zachowania w miejscach publicznych. • Komunikuje się w dostępny dla siebie sposób. Stosuje podstawowe zasady związane z komunikowaniem się. • Stosuje w życiu codziennym zachowania przyjazne środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jest otwarty na potrzeby drugiego człowieka, potrafi dostrzec i nieść pomoc ludziom potrzebującym. • Właściwie reaguje na pojawiające się problemy i sytuacje trudne, wie gdzie szukać pomocy, nie ulega destrukcyjnym wpływom. • Respektuje przepisy bezpieczeństwa, unika zagrożeń i potrafi przeciwstawić się negatywnym wpływom środowiska. • Jest tolerancyjny i ze zrozumieniem traktuje różnice między ludźmi wynikające z ich uzdolnień i możliwości. • Jest samodzielny na miarę własnych możliwości. • Dokonuje świadomych, realnych wyborów w różnych sytuacjach społecznych. • Nabył podstawowe nawyki czytelnicze. • Prawidłowo korzysta z urządzeń elektronicznych. • Nabył umiejętności czynności pracy na miarę swoich możliwości i zainteresowań. • Szanuje pracę swoją i innych ludzi.
--	---

STRATEGIA WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNA OŚRODKA

Wychowanie to proces wspomagania wychowanka w rozwoju, ukierunkowany na osiągnięcie pełnej dojrzałości w pięciu podstawowych sferach: intelektualnej, fizycznej, psychicznej, społecznej, emocjonalnej i duchowej.

Proces ten składa się z czterech podstawowych elementów:

- wspomaganie – to, czego powinien doświadczyć uczeń, aby rozwijać się prawidłowo.
- kształtowanie – to, czego powinien doświadczyć uczeń, aby przyjąć oczekiwane postawy i wartości za własne.
- zapobieganie – doświadczenia zapobiegające zakłóceniom w rozwoju w przyszłości.
- korygowanie – to, czego powinien doświadczyć uczeń, aby skorygowane zostały jego dysfunkcje.

Realizacja programu ma charakter teoretyczny i praktyczny. Treści programowe przekazywane są różnymi metodami w zależności od możliwości uczniów (np. tworzenie i wykonywanie prac plastycznych za pomocą różnych technik, np.: prezentacje prac uczniów na wystawach szkolnych, imprezach okolicznościowych, grach i zabawach).

Skuteczność realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego zależy od integracji oddziaływań wychowawczych, domu rodzinnego, szkoły i grup wychowawczych oraz przestrzegania wszystkich obowiązujących procedur. Innym ważnym aspektem sukcesów wychowawczych jest stworzenie przez nauczycieli i wychowawców atmosfery życzliwości i zrozumienia wobec specyficznych potrzeb i możliwości uczniów.

SPOSOBY EWALUACJI PROGRAMU

Ewaluacja ma na celu stwierdzenie, czy pod wpływem zastosowanych działań osiągnięto cel, a mianowicie zmianę postawy ucznia wobec danego problemu. Ewaluacji podlega cały program. Poszczególni nauczyciele i wychowawcy dokonują i odpowiadają za ewaluację treści programowych podczas swoich zajęć z dziećmi i młodzieżą.

Do ewaluacji programu posłuży:

- analiza przeprowadzonych zajęć, imprez, konkursów i konsultacji ze specjalistami,
- analiza dokumentacji osiągnięć dydaktycznych uczniów (IPET, ocena opisowa, wywiad, wielospecjalistyczna ocena funkcjonowania, dokumentacja Zespołu Wychowawczego), wpisów w dziennikach lekcyjnych dotyczących realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego w poszczególnych klasach i grupach wychowawczych.
- obserwacja i ocena zachowań uczniów w różnych sytuacjach,
- wytwory pracy uczniów,
- zebranie opinii od nauczycieli i wychowawców.

W pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną cele wychowania i nauczania traktujemy łącznie, określając je także jako cele edukacji lub cele rewalidacji. Głównym zadaniem Ośrodka jest szeroko rozumiana rewalidacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, która przyczynia się do ich wszechstronnego rozwoju na miarę indywidualnych możliwości każdego ucznia. Oddziaływania wychowawczo-profilaktyczne opracowane są dla przedszkola, uczniów szkoły podstawowej i szkoły przysposabiającej do pracy wchodzących w skład ośrodka i realizowane będą podczas wszystkich zajęciach szkolnych oraz w ramach pracy Ośrodka. Niniejszy program przygotowuje ich do codziennego życia tak, by byli samodzielni na miarę swoich możliwości, zaradni w prostych sytuacjach życiowych, umieli sterować własnym zachowaniem i by mogli uczestniczyć w życiu społecznym.

Program Wychowawczo - Profilaktyczny zapewnia spójność oddziaływań wychowawczych rodziców i nauczycieli oraz pozwala określić kierunek pracy wychowawczo-profilaktycznej placówki w trakcie realizacji programu.

Lista dokumentów ośrodkowych skorelowanych z programem wychowawczo - profilaktycznym:

1. Kalendarz imprez na rok szkolny 2021/2022.
2. Lista kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych.
3. Lista zajęć realizowanych w ramach projektów 8.3 i 8.6
4. Zestaw procedur wprowadzonych w Ośrodku w czasie pandemii koronawirusa COVID – 19.